

Růžová

průvodce naučnou stezkou

- České Švýcarsko
- Sächsische Schweiz

ISBN 978-80-904404-9-4

Vážení přátelé,

do rukou se vám dostává průvodce naučnou stezkou Růžová, jejíž trasa propojuje území Národního parku České Švýcarsko a Chráněné krajinné oblasti Labské pískovce. Možná mnohé z vás překvapí, že právě v severních Čechách, které se neoprávněně staly synonymem prázdny, jednotvárné a doly zničené krajiny, se zároveň nachází tolik okouzující přírody. Při detailnějším pohledu na mapu chráněných krajinných oblastí a národních parků České republiky dokonce zjistíte, že se v severních Čechách nachází největší koncentrace velkoplošných chráněných území u nás. Národní park nebo chráněná krajinná

oblast však rozhodně nepředstavují „zapovězená území“, kterými se milovník přírody nesmí pokochat. Právě v chráněných územích často vznikají naučné stezky, jejichž cílem je přiblížit všem bohatou kulturní historii krajiny a především krásu i zranitelnost přírody. Usměrnění kroků návštěvníků lépe ochrání vzácné druhy živočichů a rostlin, kteří tu žijí. Myslím, že naučná stezka Růžová cíl ucelené péče a podpory lásky ke krajině beze zbytku plní. Přeji vám prožít vzácného odpočinku při putování zákoutími této krajiny a „Růžové stezce“, aby se těšila vašemu velkému obdivu a stále ochraň.

Tomáš Chalupa
ministr životního prostředí

Pravčická brána a Růžovský vrch - dva symboly národního parku

Národní park České Švýcarsko byl vyhlášen v roce 2000 na ploše 80 km² v jádrové části Labských pískovců. Při státní hranici navazuje na Národní park Saské Švýcarsko. Rozsáhlé lesy, zachovalé vodní toky, monumentální skalní věže a hluboké soutěsky činí z Národního parku České Švýcarsko přírodní klenot severních Čech. Hlavním cílem péče o národní park je ochrana jedinečné přírody, která je na stále větší ploše ponechávána samovolnému vývoji, a přeměna nepůvodních jehličnatých

lesů na lesy smíšené. Zdejší krajina je domovem řady chráněných druhů živočichů, například sokola stěhovavého, čápa černého, vydry říční či rysa ostrovida. V posledních letech se díky úsilí ochránců přírody vrací do říčky Kamenice také losos obecný.

Kontakt:

Správa NP České Švýcarsko
Pražská 52
407 46 Krásná Lípa
www.npcs.cz

Kaňon Labe v chráněné krajinné oblasti

Chráněná krajinná oblast Labské pískovce byla vyhlášena v roce 1972 na ploše 330 km². Po vyhlášení Národního parku České Švýcarsko se její plocha zmenšila na současných 250 km². Na rozdíl od národního parku je hlavním posláním chráněné krajinné oblasti ochrana harmonické lesnaté a zemědělské krajiny, která je výsledkem více než pětisetletého soužití člověka se zdejší přírodou. Dodnes se zde dochovala řada cenných památek lidové architektury, unikátních technických děl, jakož

i přírodovědně cenných lučních, lesních a vodních společenstev. Území chráněné krajinné oblasti skýtá také velký potenciál pro rozvoj šetrných forem cestovního ruchu.

Kontakt:

Správa CHKO Labské pískovce
Teplická 424/69
405 02 Děčín
www.labskepiskovce.ochranaprirody.cz

Délka trasy:

10 km

Čas procházky:

výletním tempem asi 4 až 5 hodin

Nejnižší bod:

Dolský mlýn (189 m n. m.)

Nejvyšší bod:

Pastevní vrch (402 m n. m.)

Značení v terénu:

turistické značení a rozcestníky
Klubu českých turistů

Fyzická náročnost:

nejnáročnější je prudký sestup k Dolskému mlýnu a následné stoupání směrem na Kamenickou Stráň, ale jinak by měl trasu zvládnout každý průměrně zdatný výletník. Trasa je určena pro pěší návštěvníky, není však upravena pro pohyb osob s tělesným postižením

Vhodnost pro děti:

od 6 let, trasa není vhodná pro kočárky

Výchozí místo:

obec Růžová

Alternativní místa napojení na trasu:

- z Jetřichovic nebo z Vysoké Lípy u zastavení „Dolský mlýn“
- ze Srbské Kamenice u zastavení „Linie opevnění“

Příjezd:

- **autobusem:** linky č. **423** (zastávka Růžová), **412** a **424** (zastávky Jetřichovice, Vysoká Lípa a Srbská Kamenice), **434** (turistická linka – zastávky Jetřichovice a Vysoká Lípa)
- **automobilem:** parkování v Růžové, Jetřichovicích, Vysoké Lípě a v Srbské Kamenici

Historie naučné stezky

Naučnou stezku vytvořila v letech 2000 a 2001 obec Růžová ve spolupráci se správami NP České Švýcarsko a CHKO Labské pískovce. V roce 2011 byly na Pastevním vrchu instalovány nové výhledové panely (financováno z projektu Obecně prospěšné společnosti České Švýcarsko). V roce 2012 obnovila Správa Národního parku České Švýcarsko část naučné stezky procházející územím národního parku (nové stojany a informační panely na zastaveních č. 2 až 6).

Trasa naučné stezky

Naučná stezka Růžová prochází územím Národního parku České Švýcarsko a Chráněné krajinné oblasti Labské pískovce.

Je koncipována jako okružní a prostřednictvím deseti informačních panelů vás seznámí s přírodními zajímavostmi a bohatou historií nádherné krajiny mezi obcemi Růžová a Jetřichovice.

Zastavení naučné stezky

1. Úvod
2. Odbočka k Růžovskému vrchu
3. Linie opevnění
4. Lesy nad Kamenicí
5. Dolský mlýn
6. Odbočka nad Dolským mlýnem
7. Kamenická Stráž
8. U obrázku
9. Nová Ves
10. Pastevní vrch

Instalace nového informačního panelu u Dolského mlýna

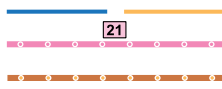
zpevněná cesta

nezpevněná cesta

pěšina

výhledika; zaniklá obec; větrný mlýn

turistické značené trasy

cyklotrasa

hipotrasa

vojenské opevnění; bývalý vodní mlýn

I. zastavení: Úvod

Trasa naučné stezky začíná na parkovišti ležícím asi 1 kilometr východně od centra obce Růžová. Toto místo je zároveň výchozím bodem cyklotrasy č. 3076 vedoucí přes Kamenickou Stráň kolem Dolského mlýna do Jetřichovic.

Kromě úvodního panelu s přehledovou mapkou naučné stezky se na další informační tabuli můžete seznámit s historií a současností obce Růžová a s tipy na výlety do blízkého i vzdálenějšího okolí.

Od úvodního panelu vede trasa po zpevněné cestě otevřenou krajinou nabízející pěkné výhledy do okolí. Během tohoto asi 800 metrů dlouhého rovinatého úseku upoutá vaši pozornost především impozantní silueta Růžovského vrchu. Pokochejte se chvíli pohledem na jeho zalesněné temeno, neboť záhy vstoupíte do přítmní lesa, které vás bude doprovázet téměř po celou další cestu po naučné stezce.

Obec Růžová (dobová fotografie)

Obec Růžová patří k nejstarším osadám Českého Švýcarska. Byla založena během první vlny kolonizace na přelomu 13. a 14. století a první písemná zmínka pochází z roku 1352. Dnes je ideálním výchozím místem pro turistické výlety na Růžovský vrch, k Dolskému mlýnu či do soutěsek Kamenice. V obci sídlí mýdlárna Rubens, jejíž přírodní bylinková mýdla, oleje a šampony se pyšní certifikátem „Českosaské Švýcarsko – regionální produkt“.

Významné stavby a památky

- **Kostel sv. Petra a Pavla:**

současná stavba pochází z let 1711 až 1715. V roce 1988 kostel zcela vyhořel. Po následné rekonstrukci byl znovu vysvěcen na podzim roku 2000 a dnes je duchovním i společenským centrem obce.

Kostel sv. Petra a Pavla

- **Zvonice:**

samostatně stojící zvonice u kostela je osazena třemi funkčními zvony (sv. Petra, sv. Pavla a sv. Barbory)

Historická zvonice u kostela

- **Protestantský kostel a hřbitov:**

evangelický hřbitov byl vybudován v roce 1862, o dva roky později byl vysvěcen i kostel, který po roce 1945 využívala církev československá. V 60. letech 20. století fungovala budova kostela jako kinosál.

- **Větrný mlýn:**

byl vybudován na vrchu Petřín v roce 1878. Sloužil do roku 1946.

- V obci a v nejbližším okolí se dochovala řada drobných sakrálních památek, smírčích a pietních křížů (např. Riedlův kříž u silnice na Srbskou Kamenici).

Riedleho kříž

2. zastavení: Odbočka k Růžovskému vrchu

Druhé zastavení je umístěno u turistického odpočívadla na hranici Národního parku České Švýcarsko, která zde zároveň tvoří hranici Národní přírodní rezervace Růžovský vrch a hranici I. zóny národního parku.

Nacházíte se tedy v přírodovědně nejcennější oblasti národního parku. Na tuto skutečnost vás upozorní také informační panel, který dále pojednává o geologickém vývoji Růžovského vrchu a zdejších zachovalých společenstvech rostlin a živočichů.

„Ledové jámy“

Nedaleko od místa druhého zastavení se nachází bývalý čedičový lom. Těžba stavebního kamene, který byl používán především při budování cest, bohužel v minulosti nenávratně zničila proslulou turistickou a přírodovědnou atrakci známou již v 19. století jako „ledové jámy“ („Eis Löcher“). Díky proudění vzduchu v rozsáhlém systému podzemních puklin tu na povrch vyvěral velmi studený vzduch, takže zde často zůstával až do léta ležet sníh.

Krajinná dominanta Růžovský vrch

2. zastavení: Odbočka k Růžovskému vrchu

Zdatnější jedinci mohou v těchto místech na chvíli opustit trasu naučné stezky a vystoupat na vrchol Růžovského vrchu, který je se svými 619 metry nejvyšším bodem národního parku. V minulosti zde stávala rozhledna, ze které se nabízel nádherný výhled do dalekého okolí. Údajně odtud bylo vidět až do Drážďan. Dnes je zde vztyčen dřevěný kříž a umístěna vrcholová knížka. Vyhlídka z vrcholu je však již pouze omezená.

Pralesovitý porost na Růžovském vrchu

Rozhledny na Růžovském vrchu

V roce 1881 nechal tehdejší majitel zdejšího panství kníže Edmund Moric Clary-Aldringen vybudovat na vrcholu první dřevěnou rozhlednu, ke které o devět let později přibyla restaurace. V roce 1891 shořela rozhledna po zásahu blesku, ovšem již za dva roky vyrostla na jejím místě rozhledna nová, tentokrát kovová. I tu ale po deseti letech silně poškodila vichřice. Třetí rozhledna byla postavena v roce 1904. Pro špatný technický stav však musela být v roce 1938 stržena. Vyhořelá restaurace osiřela již o sedm let dříve.

3. zastavení: Linie opevnění

Pohodlná cesta lesem po asfaltové cestě vás dovede k odbočce ke třetímu zastavení naučné stezky, které je umístěno před objektem lehkého opevnění, vybudovaným v roce 1938. Informační panel vás seznámí s historií a důvodem budování linie opevnění v těchto místech a s vybavením a technickým řešením zdejší vojenské pevnůstky. Postůjte chvíli a zamyslete se nad pohnutými událostmi té doby.

V první linii

Úsek pohraničního opevnění od Dolského mlýna po Všemily střežila od jara roku 1938 rota č. 11/42, která posílila XXII. strážní prapor hájící obranné pásmo mezi Jetřichovicemi a Novou Hutí („Šěbrem“). Nepřátelské akce ze strany sudetoněmeckých organizací, manévry německé armády v blízkosti hranic a neustále se stupňující nátlak ze strany Německa činily službu u strážních praporů hájících obrannou linii státu psychicky i fyzicky velmi náročnou.

Němý svědek pohnuté historie

3. zastavení: Linie opevnění

Vojenská pevnůstka, která dnes již pomalu zarůstá lesem, náleží do početné rodiny objektů lehkého opevnění vzor 37, typ A-120. Jejich posádku tvořilo sedm mužů a byly určeny pro boční palbu dvou kulometů ve střelných, krytých z pohledu nepřítele charakteristickými „uchy“. Pevnost je zhotovena z kvalitního železobetonu a kamenný a hlinitý zához ze strany nepřítele ještě zvyšoval její odolnost. Železné pruty s oky, které

se dodnes dochovaly v horní části pevnůstky, sloužily k upevnění maskovací sítě.

Oka k uchycení maskovací sítě

Co je to „řopík“?

Tímto výrazem se někdy označují objekty lehkého opevnění vzor 37. Jejich výstavbu v celém československém pohraničí koordinovalo Ředitelství opevňovacích prací, zřízené pro tyto účely ministerstvem národní obrany. A právě zkratka ŘOP vzniklá z úvodních písmen tohoto ředitelství dala základ lidovému označení „řopík“. Jen pro zajímavost: dokončení kompletní linie opevnění v celém pohraničí bylo plánováno až na rok 1951!

4. zastavení: Lesy nad Kamenicí

Po krátkém výletu do česko-slovenské historie se na dalším zastavení vrátíme zpět do přírody národního parku. Na konci asfaltové cesty na vás čeká informační panel věnovaný tematice okolních lesů a jejich ptačím obyvatelům. Mladý smrkový a borovicový porost, který vás na tomto místě obklopí, je na hony vzdálen původním jedlobukovým pralesům. Přesto i tyto lesy poskytují útočiště mnoha živočichům.

Pěnkava obecná

Červenka obecná

Co je malé, to je hezké

Jehličnaté lesy jsou domovem řady menších druhů pěvců, kteří zde nacházejí dostatek hnízdních příležitostí a úkrytů před dravci. Díky skrytému způsobu života často unikají pozornosti i docela nápadně zbarvené druhy, jako je červenka obecná či králíček obecný. Kupodivu málokdo také pozná pěnkavu obecnou, zdejšího nejběžnějšího pěvce. Zhlédnout můžete rovněž sýkoru parukářku či mlynařika dlouhoocasého.

4. zastavení: Lesy nad Kamenicí

Pro naše pěvce docela dobře platí pravidlo, které říká, že čím je druh méně nápadně zbarvený, tím výraznější je jeho hlas. To se týká například i budníčka menšího, jehož typický úsečný zpěv „cilp-calp cilp-calp“ zde s velkou pravděpodobností uslyšíte. Stejně tak se z podrostu ozývá výrazná a komplikovaná melodie pěnice černohlavé. V obou případech ale zpívají pouze samečci, kteří si takto snaží naklonit přízeň samiček a naopak ostatním samečkům dát najevo, kdo je v tomto kousku lesa pánem.

Břlík lesní

Budníček menší (foto: Jiří Bohdal)

Pěnice černohlavá (foto: Luboš Mráz)

Jak se naučit ptačí řeči?

Pokud zavítáte do těchto míst na jaře nebo v létě, můžete se těšit na opravdový ptačí koncert. Jestliže se vám náš průvodce dostane do rukou ještě před výletem po naučné stezce, zkuste si opatřit zvukové nahrávky uvedených pěvců a naučte se podle nich rozeznávat jednotlivé druhy. Věřte, že až potom uslyšíte ptačí zpěv naživo a poznáte, jaký druh se za ním skrývá, bude váš zážitek z pobytu v přírodě o mnoho bohatší.

5. zastavení: Dolský mlýn

Z ptačí říše se teď přesuňme opět do dávné i nedávné historie. U předchozího zastavení končí pevná asfaltová cesta a začíná lesní pěšina, která vás po poměrně prudkém sestupu dovede až k říčce Kamenici, na jejímž břehu naleznete pozůstatky jedné z nejstarších dochovaných staveb na území národního parku. Dolský mlýn zde stojí již více než 400 let a jeho historii i současnosti je věnováno páté zastavení naučné stezky.

Z dobové fotografie umístěné na informačním panelu je patrné, jak rozsáhlý areál tu na konci 19. století stával. Dnes už zde najdete pouze torza mlýnu, přilehlé stáje či

Jak šla historie

Původně se zde mlelo obilí pro obyvatele Vysoké Lípy, Růžové a Kamenické Stráně. V souvislosti s budováním nových mlýnů v okolí začal postupně význam Dolského mlýna upadat. K oživení došlo po zprovoznění pramíkové plavby ve Ferdinandově soutěsce v roce 1881 (viz foto), kdy zde prosperoval hotel a restaurace. Ukončení provozu pramic a druhá světová válka však znamenaly na dlouhou dobu konec zájmu o celou lokalitu.

Dolský mlýn v současnosti

5. zastavení: Dolský mlýn

palírny. Budova někdejšího hotelu se proměnila v hromadu sutí zarůstající kopřivami. Až po převzetí areálu správou národního parku a s velkou pomocí dobrovolníků začal Dolský mlýn znovu ožívat. Snímek z povodně roku 2010 však dokládá, že tu lidské nadšení často vede nerovný souboj s rozmary přírody.

Srpnová povodeň v roce 2010

Natáčení pohádky Peklo s princeznou

„Kamera, klapka, točíme!“

Atraktivní lokalita láká nejen návštěvníky, ale také filmaře. V roce 1951 probíhalo u Dolského mlýna dokonce natáčení neznámější české pohádky *Pyšná princezna*. Paradoxně právě tato skutečnost přispěla k devastaci celého areálu, neboť během filmování byla stržena budova bývalého hotelu, která „vadila v záběru“. Po roce 2000 tu byly natočeny pohádky *Ztracený princ* a *Peklo s princeznou*. Současní filmaři již byli při natáčení mnohem ohleduplnější.

6. zastavení: Odbočka nad Dolským mlýnem

Po krátkém stoupání od Dolského mlýna po bývalé mlýnské cestě přijdete brzy k odbočce na jednu z nejkrásnějších vyhlídek v národním parku. Neváhejte tedy ani chvíli a vydejte se na asi 300 metrů dlouhou cestu lesem, vedoucí až na hranu pís-

kovcové skály, odkud se před vámi otevře dech beroucí pohled do 80 metrů hluboké soutěsky říčky Kamenice. Díky odlehlosti vyhlídky máte velkou šanci, že si kouzlo tohoto místa budete moci vychutnat sami a v klidu.

Pohled do soutěsky Kamenice

Jak vzniká soutěska?

Soutěsky na území národního parku vznikají zahlubováním vodních toků do měkkého pískovcového podloží. Pískovec vznikl před miliony let stmelněním pískových zrn usazených na dně druhohorního moře. Současné řeky a říčky se však do něj zakusují až posledních deset tisíc let od konce doby ledové. Z pískovce tak opět vzniká písek, který říčky odnášejí do moře. Koloběh přírody nikdy nekončí...

6. zastavení: Odbočka nad Dolským mlýnem

Po návratu z vyhlídky si nezapomeňte na informačním panelu přečíst pár řádků o historii zdejších lesů. V textu snad naleznete odpověď na otázku, proč se i po vzniku národního parku na jeho území kácí stromy. Ostatně četné důkazy o tom naleznete i v okolí tohoto zastavení. Lidé zde totiž v minulosti vysázeli nevhodné druhy dřevin, hlavně smrk, borovici vejmutovku nebo dub červený, které dnes správa národního parku nahrazuje původními druhy stromů, především bukem a jedlí.

Sazenice jedle bělokoré

Vejmutovkový les bez bylinného podrostu (foto: Zdeněk Patzelt)

Agresivní přistěhovalec

Borovice vejmutovka, původem ze Severní Ameriky, je nejrozšířenější a bohužel také nejnebezpečnější exotickou dřevinou, která dnes na území národního parku roste. Patří mezi bohatě plodící a rychle rostoucí druhy. Navíc je velmi nenáročná, a tak se ve zdejší suché krajině cítí jako doma. Záhy se rozšířila i do nejnepřístupnějších míst, ze kterých svým agresivním růstem a hustým opadem jehličí vytlačuje cenná společenstva rostlin i živočichů.

7. zastavení: Kamenická Stráň

Po krátké cestě lesem se před vámi objeví první roubené a hrázděné domky starobylé vesničky Kamenická Stráň. Ne náhodou se v roce 1995 stala vesnickou památkovou zónou. Zdejší zachovalé lidové architektuře je také věnována velká část textů sedmého zastavení. Jako by se zde před sto lety zastavil čas. Jenom cílý ruch na polích a v lesích a štěbetání dětí nahradil jakýsi smutek a zvláštní klid, tak typický pro všechny chalupářské oblasti.

Hrázděný dům s podstávkou

Kamenická Stráň v roce 1935

Okénko do historie

Kamenická Stráň byla založena v období středověké kolonizace, nejpozději koncem 14. století. Místní lidé se živili převážně zemědělstvím a prací v lese. V roce 1830 obec vystavěla školu, kterou navštěvovaly i děti z Dolského mlýna. Po odsunu německého obyvatelstva po roce 1945 bylo několik usedlostí zbořeno. Díky chalupářům se však řada domů našťastí zachránila.

7. zastavení: Kamenická Stráň

Ještě než se vydáte na další cestu, stojí za to vrátit se trochu zpět do lesa a navštívit přírodní památku Nad Dolským mlýnem. Další trasa pak z Kamenické Stráně pokračuje po silnici tvořící hranici národního parku. Asi po půl kilometru odbočí

značka naučné stezky ze silnice doprava a opustí definitivně území národního parku. Dál budete pokračovat po lesní cestě územím Chráněné krajinné oblasti Labské pískovce, které je však neméně zajímavé.

Rojovník bahenní

Přírodní památka Nad Dolským mlýnem

Tato přírodní památka byla vyhlášena v roce 1973 na ploše 1,27 hektaru. Důvodem byla snaha ochránit nevelké rašeliniště, které zde vzniklo díky nepropustnému podloží na jinak suchém pískovcovém hřbetu. Rašeliniště hostí vzácné druhy rostlin, například rojovník bahenní, suchopýr pochvatý či klikvu bahenní. Kvůli ochraně před jelení a černou zvěří, která taková místa ráda využívá jako kaliště, je rašelinné jezírko oploceno.

8. zastavení: U obrázku

Příjemná a málo navštěvovaná cesta vás přivede na křižovatku lesních cest, kde vaši pozornost upoutá mohutná, více než třísetletá borovice. Tento nádherný strom je od roku 1998 chráněn státem. Podle motivu na vysvěceném obrázku zavěšeném na jeho kmeni je znám také pod jménem „borovice Anděla strážného“. Pohlad'te kmen staré sosny, přivřete na chvíli oči a zkuste se v myšlenkách vrátit o několik staletí zpět a prožít příběhy vážící se k tomuto místu.

Borovice Anděla strážného

8. zastavení: U obrázku

Na kraji blízkého lesa stával kdysi kamenný, takzvaný Veronin kříž upomínající na neštěstí, které se zde odehrálo ve 30. letech 19. století. Tak jako mnoho jiných křížů v Českém Švýcarsku, vztyčených na památku obětí tragických událostí nebo jako

výraz pokání za hříšné jednání, byl bohužel i tento po roce 1945 zničen. Díky novodobým nadšencům však v posledních letech dochází k oživení zájmu o zaniklé památky a brzy by se na původní místo měla vrátit i kopie Veronina kříže.

Veronin kříž

Tragédie mladé dívky

3. září 1836 byla v těchto místech zavražděna dvaadvacetiletá Veronika Bergertová. Důvodem byla závist její společnice Francizky Sänderové, která neunesla větší oblibu pohledné Veroniky u mužů a její obchodní úspěchy. Když se onoho dne vracely společně z trhu domů, ubila Francizka Veroniku ve spánku kořenem. Za tento strašný čin byla odsouzena k trestu smrti oběšením. Kříž nechal postavit majitel zdejšího pozemku sedlák Florian Guth v roce 1837.

Náboženské procesí

Obrázek přivolávající déšť

V minulých staletích zdobila obce a jejich okolí řada drobných obrázků, po nichž dnes obvykle nezbylo víc než název „U obrázku“, případně prázdný výklenek ve skále. Jeden, s motivem Panny Marie, visel v 19. století nedaleko odtud na mohutné jedli u kostelní stezky mezi Novou Vsí a Kamenickou Strání. Když v roce 1868 trápila krajinu dlouhodobá sucha, přišlo od kostela v Růžové až k tomuto obrázku prosebné procesí žádající o déšť.

9. zastavení: Nová Ves

Předposlední zastavení naučné stezky vás zavede na severní svah Pastevního vrchu do míst, kde se kdysi rozkládala osada Nová Ves (Nová Víška, Neudorf, Neudörfel). Dnes zde naleznete již pouze zarůstající cesty a ruiny domů, několik studánek a pár chřadnoucích ovocných stromů. Novou Ves postihl osud řady vesnic v sudetském pohraničí, které zanikly po vysídlení původních obyvatel po roce 1945.

Torzo kamenné zidky

Historie Nové Vsi

Nová Ves vznikla v druhé polovině 18. století, kdy majitel zdejšího panství kníže Clary-Aldringen nechal rozparcelovat zdejší panské pozemky, které následně pronajal poddaným za účelem hospodaření a výstavby domů.

V roce 1833 zde stálo 23 stavení, v nichž žilo 151 obyvatel. Postupně vzrostl počet usedlostí až na číslo 46. Po druhé světové válce byly všechny domy postupně zbořeny a rozebrány na stavební kámen.

9. zastavení: Nová Ves

Novou Vsí procházela v minulosti kostelní stezka vedoucí z Vysoké Lípy do Růžové. Na kraji obce míjela stezka pramen zvaný Gußborn. Dochovaný kamenný přístřešek, vybudovaný nad tímto vydatným vodním zdrojem po velkém suchu v roce 1834, je svědkem dlouhé historie stezky, po které putovaly generace místních obyvatel. Právě u tohoto pramene je při slavnostních příležitostech vítával růžovský farář.

Kostelní stezky

Řada menších osad a vsí v Českém Švýcarsku neměla v minulosti vlastní kostel a byla „přifařena“ k větším obcím (farním střediskům). Tak například k Růžové byly přifařeny osady Mezná, Nová Ves, Kamenická Straň, Dolský mlýn a Vysoká Lípa.

Tyto menší osady spojovaly s centrem farnosti kostelní stezky. Lidé je využívali při pravidelných cestách na mše, při procesích, nosili po nich novorozeňata ke křtu i rakve s nebožtíky k poslednímu odpočinku.

Studánka Gußborn (foto: Natalie Belisová)

10. zastavení: Pastevní vrch

Na samém konci naučné stezky vás čeká výstup na nejvýše položené místo celé trasy. A tento výšlap stojí opravdu za to. Zdánlivě nevysoký Pastevní vrch (402 m n. m.) vám totiž poskytne nádherný kruhový výhled na stolové hory Saského

Švýcarska, Vysoký Sněžník, masivy Stříbrných a Křídelních stěn, Jetřichovické skály, Růžovský vrch, Lužické hory i vzdálené České středohoří. V případě jen trochu příznivého počasí si nenechte tuto podívanou ujít!

V hledáčku armád

Daleký rozhled láká na Pastevní vrch nejen turisty, ale v minulosti často přitahoval i pozornost armád. Při každém válečném tažení stávaly na vrcholu vojenské hlídky (například za třicetileté války, během vpádu pruských vojsk v roce 1778, či za napoleonských válek v roce 1806).

Dřevěná hláska tu zůstala i po konci druhé světové války. Do roku 1948 zde dokonce byla umístěna vojenská radarová jednotka.

Pohled na Lilienstein a Zirkelstein z Pastevního vrchu

10. zastavení: Pastevní vrch

Pastevní vrch má za sebou bohatou historii, o které dnes vyprávějí již jen staré zažloutlé fotografie. Vrchol kopce zdobí od 18. století kříž (původní dřevěný byl v 19. století nahrazen kovovým křížem na pískovcovém soklu, kompletní

renovace proběhla v roce 2005), ke kterému každoročně chodívalo několik náboženských procesí. Hořivaly zde slavnostní ohně, na úbočí vyrostl v 19. století věrný mlýn na obilí. Na svazích stával dokonce vyhlášený hostinec.

Tanečníci na Pastevním vrchu

Dnes se zdá téměř neuvěřitelné, že ještě v polovině minulého století stával na Pastevním vrchu hostinec zvaný Hubertusbaude.

Svého času byl velmi navštěvovaný a pořádaly se zde dokonce taneční zábavy. Hosté, kteří nehodovali tanečnímu parketu, se mohli z hotelové terasy kochat nádherným pohledem na stolové hory v Sasku.

Hostinec jednou vyhořel, ale byl znovu postaven. Nevzpamatoval se až z událostí druhé světové války.

Hostinec s vyhlídkovou terasou

Kříž na Pastevním vrchu

Průvodce naučnou stezkou Růžová

I. vydání, náklad 10.000 ks

Námět:

Natalie Belisová
Richard Nagel

Text a redakce:

Richard Nagel

Fotografie:

Barevné fotografie: Václav Sojka
(pokud není uvedeno jinak)

Historické fotografie: Archivy
Natalie Belisové, Zdeňka Podhorského
a Bedřicha Hamáka

Ilustrace:

Natalie Belisová

Mapa:

Mapový podklad

© Český úřad zeměměřičský
a katastrální

Aktualizace a tvůrčí přepracování

© Geodézie On Line, spol. s r. o.

Grafická příprava a tisk:

DRAGON PRESS s. r. o.

Kontakt na vydavatele:

Správa NP České Švýcarsko
Pražská 52
407 46 Krásná Lípa
www.npcs.cz
n.park@npcs.cz

Tuto publikaci vydala Správa Národního parku České Švýcarsko v roce 2012 jako součást projektu Obnova turistické infrastruktury v Národním parku České Švýcarsko, který byl spolufinancován Evropskou unií – Evropským fondem pro regionální rozvoj a státním rozpočtem České republiky v rámci Operačního programu Životní prostředí.

OPERAČNÍ PROGRAM
ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ

EVROPSKÁ UNIE
Evropský fond pro regionální rozvoj

Pro vodu,
vzduch a přírodu

© Správa Národního parku České Švýcarsko 2012

Elektronická verze: www.npcs.cz
NEPRODEJNÉ

ISBN 978-80-904404-9-4